

การศึกษาที่มาของความหมายและวิธีการสร้างคำ “ลายสือ” ในเอกสารจีน

จตุวิทย์ แก้วสุวรรณ *

บทคัดย่อ

คำว่า “ลายสือ” เป็นคำที่ใช้เฉพาะในสมัยสุโขทัย มีปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง บทความฉบับนี้ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับที่มา ความหมาย การสร้างคำ โดยใช้เอกสารจีนเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษา โดยวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีศัพทมูลวิทยา (Etymology) ผลการวิจัยพบว่า คำว่า “ลาย” ใช้วิธีการแปลความหมายมาจากคำว่า “文” แปลว่า “ตัวหนังสือ” ส่วนคำว่า “สือ” ใช้วิธีการทับศัพท์มาจากคำว่า “書” แปลว่า “ตัวหนังสือ” เป็นการรับเอาคำเหล่านี้มาจากภาษาจีนโบราณยุคกลาง (สุย – ช่ง) ซึ่งยึดตามการออกเสียงภาษาถิ่นทางภาคใต้ของจีนและทางภาคเหนือของไทยในสมัยสุโขทัย มีวิธีการสร้างคำแบบแปลความหมายกับทับศัพท์ในรูปแบบของคำซ้อนความหมาย

คำสำคัญ: ลายสือ, ศัพทมูลวิทยา, ความหมาย, การสร้างคำ, คำซ้อนความหมาย

* หน่วยงานผู้แต่ง: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, อีเมล: chatu_wits@hotmail.com

Investigating Etymological Construction of “Lai Sue” in Chinese Documentary

Chatuwit Keawsuwan *

Abstract

“ลายสือ” (Lai-Sue, pronounced phonetically as [lai suː]) is a specific term that originated in the era of Sukhothai. “ลายสือ” (Lai-Sue) was initially found in the Ramkhamhaeng inscription. In this paper, Chinese documentation was analyzed to investigate the origin of “ลายสือ” (Lai-Sue) and its definition under the framework of etymology. The results show that the coinage of “ลายสือ” (Lai-Sue) was influenced by the southern Chinese dialects of the Sui – Song Dynasties, and the northern Thai dialects in the era of Sukhothai. The analytic findings identify that “ลายสือ” (Lai-Sue) was combined from two lexical units. One was “ลาย” (Lai), which was translated from “文”. The other unit was “สือ” (Sue), which was transliterated from “書”. These two Chinese lexical units had the same meaning as “a letter”. The meaning of these two original words was duplicate. That is to say, “ลายสือ” (Lai-Sue) was coined through the process of reduplication.

Keywords: Lai-Sue, etymology, definition, word construction, duplication

* Affiliation: Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University,
E-mail: chatu_wits@hotmail.com

1. บทนำ

ภาษา คือเครื่องมือสื่อความหมายระหว่างมนุษย์ ประกอบด้วยเสียงพูดและสัญลักษณ์เพื่อนำไปใช้สื่อสารทำความเข้าใจกัน แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือจักขุภาษา (ภาษารับด้วยตา) และโสตภาษา (ภาษารับด้วยหู) มนุษย์แต่เริ่มเดิมทีก็เหมือนสัตว์ ยังพูดไม่ได้ เมื่อมาอยู่ร่วมกันจึงเกิดความจำเป็นต้องใช้ภาษา ภาษาในครั้งแรกคงเป็นภาษาใบ้หรือภาษารับด้วยตา คือการทำไม้ทำมือแสดงกิริยาอาการไปตามเรื่องตามราว แต่มีขีดจำกัดในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นสภาพแสงสว่างหรือการบรรยายบางลักษณะที่ยากต่อการแสดงสัญลักษณ์ หรือสิ่งที่กินความได้หลายความหมาย เช่น ชี้ไปที่หญ้า อาจหมายถึงหญ้าโดยตรงหรืออาจหมายถึงสีเขียวเหมือนหญ้าก็ได้ ถึงจุดนี้จำเป็นต้องเกิดคำพูดขึ้นมาช่วย ถือเป็นการเกิดภาษารับด้วยหูในเวลาต่อมา (Pongprapan 2005, 133) โดยพระยาอนุมานราชธน (Rajadhon 1956, 21) ได้กล่าวไว้ว่า ช่วงแรกเป็นการเลียนเสียงสัตว์ร้องหรือเสียงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ โดยคำชนิดนี้มีแทรกอยู่ในภาษามากมาย เรียกว่าภาษาเลียนเสียง (Onomatopoeia Language) อันเป็นเหตุให้คำพูดบางคำในภาษาต่าง ๆ มีเสียงคล้ายคลึงกัน เช่น แมว กา ซึ่งคงตั้งชื่อตามเสียงที่มันร้อง หรือคำ ฮือ ๆ เป็นเสียงลมพัดสิ่งต่าง ๆ ปัง ก็เป็นเสียงระเบิด เหล่านี้เป็นต้น

ภาษาเขียน เริ่มใช้เมื่อมนุษย์มีความเจริญมากขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ชนิดเช่นกันคือ จักขุภาษาและโสตภาษา โดยเริ่มจากจักขุภาษาก่อนเหมือนกัน เช่น ภาษาจีน และภาษาอียิปต์โบราณ ซึ่งถือว่าเป็นภาษาลายลักษณ์ เป็นลายเขียนลักษณะรูปวัตถุที่เห็นเพื่อช่วยในการสื่อสาร แต่เมื่อต้องการสื่อสารถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมก็จะแสดงได้ยาก แต่ก็ไม่เกินความพยายามในการสร้างสรรค์ระบบระเบียบการสร้างอักษร เพื่อใช้ในการสื่อสารที่เป็นระบบอย่างสมบูรณ์ ดังภาษาจีนที่ใช้สื่อสารกันอย่างแพร่หลายจวบจนปัจจุบันนี้ แต่อย่างไรก็ตามการถ่ายเสียงสร้างสัญลักษณ์ไม่ได้จบหรือหมดเพียงเท่านั้น ดังที่ กรมหมื่น

นราธิป พงศ์ประพันธ์ (Pongprapan 2005, 135) กล่าวไว้ว่า ชาวพินเซียได้คิดเครื่องหมาย สมมติขึ้นเป็นตัวอักษรเอาเป็นลวดลายที่เขียนได้ง่าย และตัวอักษรแขกซึ่งขอมเอาอย่าง มา แล้วไทยดัดแปลงเอามาใช้อีกทีหนึ่ง ก็เนื่องมาแต่อักษรพินเซียเป็นต้นกำเนิด โดย ตัวอักษรแบ่งออกเป็น 2 ชุด เป็นสระ คือเครื่องหมายเสียงโดยแท้ และพยัญชนะ คือ เครื่องหมายที่ทำให้เสียงชัดยิ่งขึ้น เพราะภาษาเป็นเครื่องสื่อสารระหว่างมนุษย์ซึ่งอาศัย เสียงเป็นสำคัญ

การพัฒนาคำในภาษาไทย ก่อนตั้งอาณาจักรสุโขทัย คนไทยยังไม่เจริญทางวิชาการ มากนัก ฉะนั้นคำพูดที่ใช้สื่อสารจึงเป็นคำศัพท์พื้นฐาน ที่จำเป็นต้องใช้สื่อสารกันใน ชีวิตประจำวันเท่านั้น ครั้นต่อมาเมื่อประเทศมีความเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมี คำศัพท์เพื่อใช้พูดจากัน โดยเฉพาะศัพท์ที่ต้องใช้ในการจัดระเบียบสังคม และคำศัพท์ เกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา โดยธวัช ปุณโณทก (Punnotok 2010, 2) ได้กล่าวเกี่ยวกับ คำไทยในสมัยสุโขทัยไว้ว่า ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงได้ฟื้นฟูพระพุทธศาสนาโดยนิมนต์ “สังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตร หลวกกว่าปู่ครูในเมืองนี้ทุกคนลูกแต่เมืองศรีธรรม ราช...” ฉะนั้นคำบาลีและสันสกฤตจึงเพิ่มเข้ามาในภาษาไทยพร้อมกับพุทธศาสนา คำยืม จากภาษาบาลีสันสกฤตเหล่านี้เข้ามาปะปนในภาษาไทย และพัฒนามาเรื่อยจนเป็นที่รับรู้ ของคนไทยทั่วไปและกลายเป็นส่วนหนึ่งของคำศัพท์ในภาษาไทย แต่กระนั้นก็ตาม คำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นคำไทยแท้ มีคำบาลี สันสกฤต และเขมรปะปนบ้างเล็กน้อย

หลักศิลาจารึก นับตั้งแต่อดีตเราพบหลักศิลาจารึกมากกว่า 500 หลัก และพบเพิ่มขึ้น ใหม่เรื่อย ๆ ภาษาที่จารึกมีตั้งแต่ภาษาไทย ภาษาสันสกฤต ภาษามอญ ภาษามอญ ฯลฯ (Siha-ampai 2007, 61) ซึ่งจากการค้นคว้าแนวทางการกำเนิดของประเทศไทย มีพื้นฐาน ว่าเชื้อชาติ ไท เคยมีอำนาจในจีน ตั้งอาณาจักรน่านเจ้าและมีการอพยพลงมาทางใต้ โดย มีพระเจ้าพรหมมหาราชสถาปนาอาณาจักรโยนก พระร่วงสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย ซึ่ง

การตั้งถิ่นฐานเหล่านี้ย่อมเกิดการรวมตัวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในภูมิภาคแหลมทอง สำหรับภาษาที่จารึกในช่วงสุโขทัยใน พ.ศ. 1826 (ม.ศ. 1205) หรือราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เป็นยุคที่ขอม กัมพูชา และพุกามมีอำนาจ และในพุทธศตวรรษที่ 18 ภาษาไตมอญ ขอมเริ่มเข้ามาเป็นภาษาหลัก กระจายตัวกันไปตามบริเวณสุโขทัย สิบสองปันนา หลวงพระบาง ในหลักศิลาจารึกมีหลักฐานแสดงเส้นทางคมนาคมติดต่อสัมพันธ์กับชนชาติไทยได้ด้วย นอกจากนี้ประภาศรี สีหอำไพ (Siha-ampai 2007, 65) ยังกล่าวไว้อีกว่า การค้าขายกับอินเดียและจีน ทำให้วัฒนธรรมและภาษาของชนชาติเหล่านี้เข้ามามีอิทธิพลแผ่มาถึงลุ่มน้ำโขงและลุ่มน้ำเจ้าพระยานครปฐม ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับคนจีนในประวัติศาสตร์ มีทั้งการทำสนธิสัญญาทางไมตรี การส่งช่างฝีมือ ส่งทูตมาถึงกัน ฯลฯ ในด้านภาษาก็มีความคล้ายคลึงกัน คือเป็น ภาษาคำโดด (isolating language) ด้วยกัน มีลักษณะการเรียงลำดับประโยคคล้ายกัน มีภาคประธาน กริยา กรรม เป็นต้น มีลักษณะนามและกำหนดเสียงวรรณยุกต์ ส่งผลให้คำมีเสียงและความหมายแตกต่างกันชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาษาคำโดด เป็นชื่อเรียกที่แบ่งตามรูปแบบลักษณะของภาษา ซึ่งมีทั้งหมด 4 รูปแบบ คือ 1. ภาษาที่มีวิภัติปัจจัย (Inflectional language) 2. ภาษาคำติดต่อ (agglutinative language) 3. ภาษาคำควบพยางค์มาก (polysynthetic language) และ 4. ภาษาคำโดด (isolating language) โดยจะขอกกล่าวถึงประเภทที่ 4 เป็นสำคัญ ภาษาคำโดดคือเอาคำตั้งหรือคำมูล (word base) มาเรียงลำดับประโยค คำตั้งเหล่านี้เมื่อเรียงเข้าประโยคแล้วก็คงรูปเดิม อยู่อย่างใดก็อย่างนั้นไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีวิธีการแปลงคำอย่างภาษาวิภัติปัจจัยหรือภาษาติดต่อกำ คำที่อยู่ในประโยคทุกคำยังคงเป็นอิสระอยู่ในตัวของมัน ไม่ผูกพันกับคำอื่น เช่น ลูกรักแม่ ถ้าเปลี่ยนตำแหน่งที่เป็น แม่รักลูก คำเหล่านี้ยังคงเสียงของคำอยู่เหมือนเดิม ไม่เปลี่ยนรูปหรือแปลงเสียงในคำให้แปลกออกไปเหมือนดังภาษาที่มีวิภัติปัจจัย อีกอย่างหนึ่ง ภาษาคำโดดไม่มีวิธีประกอบคำด้วยการลงคำเติม (affix) เพื่อ

แปลงความหมายอย่างภาษาติดต่อกำ ภาษาคำโดด เช่น ภาษาจีน ภาษาไทย แต่เดิมเป็นคำพยางค์เดียวจึงเรียกว่า ภาษาพยางค์เดียว แต่ด้วยวิวัฒนาการของภาษา บางคำมีลักษณะหลายพยางค์ก็ได้ จึงเรียกเสียใหม่ว่าภาษาคำโดด และโดยเหตุที่ภาษาชนิดนี้ใช้เสียงวรรณยุกต์หรือระดับเสียงในคำให้แตกต่างออกไปในเรื่องเสียงและความหมาย จึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าภาษาเสียงดนตรี (tone language) (Phya Anuman Rajadhon 1956, 36-52)

ตระกูลภาษา ภาษาไทยถูกจัดอยู่ในพวกไทย – จีน และมีความเห็นว่าภาษาตระกูลไท-กะได (Tai-Kadai) เป็นภาษาในตระกูลนี้ (Phya Anuman Rajadhon 1956; Li 1977; Liang and Zhang 1996; Gong 2002) ที่จัดแบบนี้เพราะภาษาไทยเป็นภาษาของชนชาติที่มีมากมายพวกหลายสาขา ถิ่นฐานเดิมของไทย อยู่บริเวณประเทศจีนใต้แม่น้ำแยงซีเกียงลงมา ภายหลังบางพวกอพยพมาสู่ดินแดนอินโดจีน เพราะด้วยเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์บังคับ แล้วไทยสายหนึ่งก็มาอยู่ที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา ตั้งเป็นประเทศอิสระที่เรียกว่า ประเทศไทย โดยจะเรียกไทยสายนี้ว่า ไทยกลาง สำหรับที่ยังอยู่ในจีนเรียกว่า ไทยจีน อยู่ในพม่าเรียกว่า ไทยตะวันตก อยู่ในญวนในอินโดจีนหรือเวียดนามในปัจจุบันเรียกว่า ไทยตะวันออก นอกจากนี้ยังมีคำเรียกอีกมากมายตามถิ่นที่อยู่และตามการแต่งกาย เช่น ไทยลาย ไทยลื้อ ไทยลัว ไทยลุง ไทยจุง ไทยไท ซึ่งเหล่านี้อยู่ในจีน ไทยไท ไทยนุง ผู้ไทยขาว ผู้ไทยแดง ผู้ไทยดำ ผู้ไทยลาย เหล่านี้เป็นไทยตะวันออก ในภาคอีสานของไทยยังมี ผู้ไทยดำ ไทยทรงดำ ส่วนไทยตะวันตกก็มี ไทยใหญ่ ไทยอะหม ไทยคำตี้ ทุกสายปัจจุบันมีคำใช้ภาษาดั้งเดิมน้อยลงไปแล้ว แต่ก็ยังสามารถสืบหาความเชื่อมโยงของตระกูลภาษาได้อยู่ (Phya Anuman Rajadhon 1956, 116-117)

พัฒนาการทางภาษา เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนแปลงไปตามสังคม และวัฒนธรรม โดยภาษาสามารถแสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ การติดต่อสื่อสารข้ามถิ่นฐาน ข้ามวัฒนธรรม นราธิปพงศ์ประพันธ์ (Prapanpong 2005, 124-125) กล่าวถึงการขยายตัว

ของภาษาทำได้หลายทาง เช่น **การยืมคำ** ซึ่งทำกันทุกภาษา เพราะเมื่อชนชาติต่าง ๆ สันสรวรค์ติดต่อกัน ก็ยืมคำจากกันและกันเพื่อความสะดวก ชนชาติไทยเมื่อได้สันสรวรค์อยู่กับชนชาติอื่น ๆ ก็ได้ยืมคำจากภาษาของชนชาตินั้น ๆ เพื่อความสะดวกเป็นลำดับมา เช่น ยืมคำจากภาษาจีน มอญ เขมร อาหรับ อิหร่าน มลายู ฯลฯ **การคิดคำใหม่** ด้วยการเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น คำว่า “หวอ” วิธีนี้แต่เดิมใช้กันมากอยู่ ทั้งนี้ นอกจากเรียกชื่อสัตว์ตามเสียงที่สัตว์ร้องดังได้ให้ตัวอย่างจากแมวกับกาแล้ว ยังมีเสียงที่แนะนำการให้พอเข้าใจด้วย เช่น แปรแปร้น ชุ่มชุ่มม ชู่ช่า ฯลฯ แต่สมัยนี้ใช้วิธีนี้น้อยลง **การแปรเสียง** เช่น จิ้งจก ผีเสื้อ ฯลฯ และเมื่อแปรเสียงแล้วก็มีนัยของความหมายแตกต่างกันไป **การรวมความเข้าด้วยกัน** เช่น กินโต๊ะ เลี้ยงโต๊ะ ฯลฯ นอกจากนี้ในภาษาไทยยังมีการสร้างคำใหม่ด้วยการประสมคำ (compound word) การสร้างคำซ้อน (synonymous compound) การสร้างคำซ้ำ (reduplication) ทั้งจากคำไทยด้วยกันเอง และคำไทยกับคำภาษาต่างประเทศ (Sriyapai 2013, 1996, 119-125)

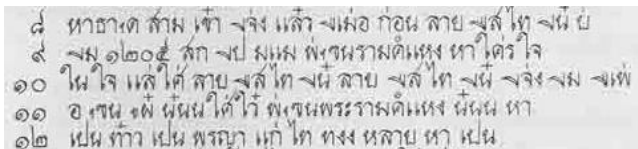
คำซ้อน คือการนำคำเดี่ยวที่มีความหมายสมบูรณ์มาเข้าคู่กัน คำหนึ่งเป็นคำต้น อีกคำหนึ่งเป็นคำท้าย ทั้งสองคำมีความหมายคล้ายกัน ใกล้เคียงกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน อาจเป็นคำไทยหรือคำต่างประเทศก็ได้ เมื่อซ้อนกันแล้วความหมายใหม่ย่อมมีความเกี่ยวเนื่องกับความหมายเดิม เช่น เียบเยียบ แข็งแรง ซากศพ เป็นต้น (Disthabanchong 2013, 30)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ภาษาไทย ภาษาจีนมีความเกี่ยวข้องกันทั้งในรูปแบบของภาษา และตระกูลของภาษา ดังนั้นภาษาต่าง ๆ อาจมีความสัมพันธ์กันเพราะเกิดการรวมตัวกัน หรือการหลู่เข้า (convergence) อันเนื่องมาจากการยืม (borrowing) หรือเนื่องมาจากการสืบทอดทางเชื้อสาย (genetic descent) ซึ่งเมื่อเข้ามาสู่ถิ่นฐานอื่นอาจมีการสร้างคำขึ้นมาใหม่โดยผ่านกระบวนการทางภาษาต่างๆ เช่น การใช้วิวยาการแปลงหน่วยคำ (derivational morphology) การแปล (translation) เป็นต้น นอกจากนี้ต้องมีปัจจัย

สำหรับบทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาที่มาและความหมายและวิธีการ
สร้างคำของคำว่า “ลายสือ” ที่ปรากฏอยู่ในหลักศิลาจารึก หลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหง

໑. ຫາສາທາລະນະລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ ຫາກຜູ້ຂາຍສິນຄ້າບໍ່
 ມີລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ ແລະ ບໍ່ມີລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ
 ໒. ຂາດລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ ຫາກຜູ້ຂາຍສິນຄ້າບໍ່ມີລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ
 ໓. ຂາດລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ ຫາກຜູ້ຂາຍສິນຄ້າບໍ່ມີລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ
 ໔. ຂາດລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ ຫາກຜູ້ຂາຍສິນຄ້າບໍ່ມີລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍສິນຄ້າ

ที่มา: <http://www.thaigoodview.com> , accessed November 20, 2017

ที่มา: <http://www.thaigoodview.com> , accessed November 20, 2017

คำอ่าน

๘ หาราตุ สามเข้าจั้งแล้ว เมื่อก่อนลายสือไทยนี้
๙ มี ๑๒๐๕ ศกปีมะแม พ่อขุนรามคำแหงหาใครใจ
๑๐ ในใจ แลใส่ลายสือไทยนี้ ลายสือไทยนี้จึงมีเพ-
๑๑ อขุนผู้้นั้นใส่ไว้ พ่อขุนพระรามคำแห่งนั้นหา
๑๒ เป็นท้าวเป็นพระยาแก่ไทยทั้งหลาย หาเห็น

(Fine Arts Department, Thailand 2004, 33)

“ลายสือ” เป็นคำที่ปรากฏในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 ซึ่งแปลว่าอักษรหรือตัวหนังสือ ซึ่งประเสริฐ ณ นคร (Na Nakorn 2006, 5) อ้างถึงศาสตราจารย์ออร์ซ เซเดส์ ได้กล่าวไว้ในตำนานอักษรไทย ซึ่งตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2468 ว่า คำที่ใช้ในจารึกมีค่าน้อยอยู่สามแห่ง หมายความว่า หนังสือไทยอย่างนี้ไม่มีอยู่ก่อน มิได้ประสงค์จะทรงแสดงว่า หนังสือของชนชาติไทยอย่างนี้เพิ่งมีขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1826 เซเดส์ยังเห็นว่า พวกไทยน้อยซึ่งมาอยู่ทางลำน้ำยม ชั้นแรกเห็นจะใช้อักษรแบบนี้มาจากมอญ ต่อมาขอมมีอำนาจปกครองสุโขทัย พวกไทยคงจะศึกษาอักษรขอมหวัดที่ใช้ในทางราชการ แล้วจึงแปลงอักษรเดิมของไทยมาคล้ายกับตัวอักษรขอมหวัด เพราะถ้าจะเป็นอักษรไทเดิมควรถือเอาอักษรอาหม (ใช้ในอีสาน) และอักษรไทยน้อย (ใช้ในอีสานและประเทศลาว) เป็นหลัก จากข้อความข้างต้นนี้พบว่า ภาษาอาหม และภาษาไทยน้อยถือว่ามียุทธิต่อการใช้ภาษาในยุคหนึ่ง ซึ่งดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทั้งสองภาษาถือว่าอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ไทย ซึ่งนั่นมีส่วนทำให้ที่มาของศัพท์คำนี้อาจมีความเชื่อมโยงกันได้กับภาษาจีนโบราณ จากการที่ผู้เขียนศึกษาภาษาจีนโบราณ จึงทำให้ตั้งข้อสังเกตว่าคำว่า “สือ” ในคำศัพท์ “ลายสือ” อาจเป็นคำที่มีความเชื่อมโยงกับภาษาจีนโบราณยุคกลาง ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจเป็นคำศัพท์ที่ใช้กันอยู่ในภาษาในแถบพม่า ลาว ไทย แต่เดิมอยู่แล้ว หรืออาจเป็นการทับศัพท์มาจากอักษรจีนในยุครบราณ ก็เป็นไปได้ เพราะปัจจัยทั้งทางภูมิศาสตร์และตระกูลภาษาล้วนมีความเกี่ยวข้องกัน ส่วนคำว่า “ลาย” เป็นภาษาอะไร และผู้บัญญัติใช้หลักการใดในการสร้างคำนี้ขึ้นมา นั่นก็

เป็นสิ่งที่บทความฉบับนี้ จะศึกษาต่อโดยศึกษาจากงานเขียนของนักวิชาการทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมไปถึงใช้เอกสารจีนเพื่อประกอบในการศึกษา เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกันชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะคำว่า “ลายสือ” อาจมีความเชื่อมโยงกันทั้งคู่ เนื่องมาจากการใช้คำว่า “ลาย” สร้างประสมกับคำว่า “สือ” ที่มีเสียงและความหมายคล้ายคลึงกับภาษาจีนโบราณ เป็นไปได้หรือไม่ที่จะเลือกรับมาจากภาษาจีนทั้งคู่แต่เลือกวิธีการรับหรือการแปลที่แตกต่างกัน เนื่องจากในยุคนั้นมีคำที่ใช้กันอยู่แล้วแต่เดิมในท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาที่มา ความหมายและวิธีการสร้างคำของคำว่า “ลายสือ”

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) รวบรวมข้อมูลผลการศึกษาของนักวิชาการในหัวข้อที่เกี่ยวข้อง
- 2) สืบค้นข้อมูลและเอกสารภาษาจีนจากศัพทานุกรมภาษาจีนโบราณและศัพทานุกรมเสียงโบราณ
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดศัพทมูลวิทยา (Etymology) (Phya Anuman Rajadhon 1956; Gong 2002; Burusphat 2017)

4. การทบทวนวรรณกรรม

คำว่า “ลายสือ” มีใช้เฉพาะสมัยสุโขทัย แต่ก็ไม่ได้ได้รับความนิยม อาจเพราะเป็นคำเก่าที่ปรากฏเฉพาะในหลักศิลาจารึก หรืออาจเป็นเพราะมีการกำหนดคำอื่นขึ้นมาใช้แทน ซึ่งกำธร สิริกุลได้กล่าวและสรุปแนวคิดจากนักวิชาการจำนวนมากไว้ในหนังสือลายสือไทย 700 ปีดังนี้

“ลายสือ” ปรากฏในหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง ว่า “...เมื่อก่อนลายสือไทนัน บ่มี 1205 ศกปีมะแม พ่อขุนรามคำแหงหาใครใจ ในใจแลใส่ลายสือไทนัน ลายสือไทนัน จึงมี เพื่อขุนผู้นั้นใส่ไว้...” แต่มาภายหลังคำนี้หายไปแม้ในหนังสืออักขราภิธานศรับท์ของ หมอบรัดเลย์ ที่ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2416 ก็ไม่มีลายสือปรากฏ มีเพียงคำว่า “หนังสือ” ซึ่ง แปลว่า “อักษรที่เขียนเป็นตัว ๆ นั้น เช่น หนังสือไทย หนังสือขอม หนังสืออังกฤษ” และได้กล่าวเกี่ยวกับคำว่า “ลายสือ” ต่อว่า “ลายสือ” นั้นเป็นคำประสม คำว่า “ลาย” หมายถึง เส้นที่ขีดหรือเขียน หมายถึงจุดแต้มบนพื้นรองรับ ส่วนคำว่า “สือ” แม้ในพจนานุกรม หรืออักขราภิธานศรับท์จะไม่มีอธิบาย แต่ในภาษาไทยมีคำว่า “ไขสือ” ซึ่งบ่งไปในทางที่จะแสดงความหมายบางอย่างออกมา (Satirakul 1984, 1) นอกจากนี้ได้กล่าวถึงการให้ความหมายและที่มาของคำว่า “ลายสือ” จากนักเขียนและนักวิชาการท่านอื่นว่า

ขจร สุขพานิชเขียนไว้ในเรื่องลายสือไทยของท่านเมื่อปี พ.ศ. 2505 ว่า “ลายสือไท” นั้น ไทยใหญ่เขียนว่า “หลิก” ซึ่งตรงกับคำว่า “เล-ชะ” หรือ “เลช” ในภาษาสันสกฤต คำว่า “ตูแมหลิก” คือ “ตัวแม่เลช” คำว่า “ลาย” อาจมาจากคำว่า “เลชะ” ก็ได้ เหมือนกัน คำว่า “สือ” เป็นภาษาจีน มีเสียงใกล้เคียงอยู่หลายคำ เช่น คำ “จื่อ” (書) ในคำว่า “ทักจื่อ” ซึ่งอ่านเป็นเสียงแต้จิ๋วแปลว่า “เรียนหนังสือ” คำ “จื่อ” ตัวนี้หมายถึง “หนังสือเล่ม” มากกว่าคำว่า “สือ” (字) ที่หมายถึง “ตัวหนังสือ”

David Diringer เขียนในหนังสือ The Alphabet ว่าการสร้างตัวหนังสือจีนมีแนวการสร้าง อยู่ 6 แบบ เรียกว่า 六書 อ่านว่า ลักจื่อ ตามเสียงแต้จิ๋ว หรือ ลิวสือ ตามเสียงจีนกลาง โดยคำว่า “ลิว” หมายถึงทก “สือ” หมายถึงตัวหนังสือ คำว่า “ลิวสือ” เป็นคำใกล้เคียงกับ คำว่า “ลายสือ” ของพ่อขุนรามคำแหง แต่ไม่ได้หมายความว่าคำว่า “ลายสือ” นี้พ่อขุนรามคำแหงจะเอามาจากภาษาจีน คงเป็นคำที่บัญญัติขึ้นใหม่ คำว่า “ลาย” นั้นเป็นคำไทยไม่ใช่ปัญหา แต่คำว่า “สือ” คงเชื่อมโยงกับความหมายทางจีน คำ “ลายสือ” นี้ถ้าเป็นคำเก่าก็ต้องใช้กันมาโดยตลอด แต่คำในใช้อยู่แต่ในศิลาจารึกหลักที่หนึ่งเท่านั้น ก็ได้เปลี่ยนเป็นหนังสือ

นอกจากนี้กำธร สติรกุล (Satirakul 1984, 2) ยังอ้างถึง กรมศิลปากรได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจัดสัมมนาศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงขึ้นระหว่างวันที่ 26-29 กันยายน พ.ศ. 2515 (ค.ศ. 1972) มีการให้ข้อสังเกตและความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับคำบางคำ ในส่วนของคำว่า “ลายสือ” และใจความเกี่ยวกับคำ “ลายสือไท”¹ ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง โดยให้ข้อสังเกตไว้ดังนี้ “ลายสือ” หมายถึง “ตัวหนังสือ” โดยผู้ทรงคุณวุฒิท่านอื่นยังให้รายละเอียดไว้ในหนังสือเล่มเดียวกันดังนี้

ทองสืบ ศุภะมารค “ลายสือ” ภาษาจีนแปลว่า “พระบรมราชโองการ” ก็ได้ ภาษาแต่จิ๋วว่า “จือ” จีนกลางว่า “สือ” ไทยใหญ่เรียกตัวอักษรว่า “หลิก”

ประเสริฐ ณ นคร ให้ข้อข้อมูลเพิ่มเติมว่า แต่ก่อนไม่มีตัวหนังสือไทยแบบนี้ เท่าที่ทราบยังไม่เคยมีผู้ทราบว่า ตัวหนังสือไทยแบบอื่นใช้มาก่อนสมัยสุโขทัย “ลาย” เป็นภาษาไทยอาหม แปลว่า “ตัวหนังสือ” ส่วนคำว่า “สือ” อาจตรงกับ “จือ” ในภาษาพายัพ และภาษาลาว แปลว่า “จดจำ” ซึ่งตำนานอักษรไทยของศาสตราจารย์ยอร์ช เซเดส์ มีผู้เสนอว่า “ลายสือ” เป็นภาษาจีน แปลว่า “พระบรมราชโองการ” นั้น ความไม่เข้ากับข้อความในจารึกจึงไม่ควรแปลว่า “พระบรมราชโองการ”

วิฑูร มลิวัลย์ กล่าวว่า “ลายสือ” น่าจะหมายถึง “ตัวอักษร” หรือ “ตัวหนังสือ” หรือ “ข้อความที่จารึกเป็นลายลักษณ์อักษร” ทางอีสานคนเก่า ๆ พูดว่า “หลังสือ” ไม่ใช่ “หนังสือ”

มานิต วัลลิโภดม กล่าวว่า “ลายสือ” เป็นลักษณะตัวอักษรและวิธีสะกดการันต์ที่มีใช้อยู่เฉพาะหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงเท่านั้น จารึกอักษรภาพขาคดที่ผนังอุโมงค์วัดศรีชุม จังหวัดสุโขทัย น่าจะเป็นอักษรที่มีมาก่อนตัวอักษรศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง

¹ เขียนตามต้นฉบับ คำว่า “สือ” ไม่มี “อ”

ในโอกาสเฉลิมฉลองครบรอบ 700 ปีลายสือไทย นักวิชาการยังให้ความรู้เพิ่มเติมไว้ดังนี้

ทองสืบ ศุภะมารค กล่าวว่า คำว่า “ลายสือ” เป็นคำประสม ลาย + สือ คือ “ลาย” เป็นภาษาไทย บางถิ่นหมายถึง “หนังสือ” นอกจากที่ได้กล่าวมาจากหนังสือลายสือไทย 700 ปีแล้ว คำ ๆ นี้ยังได้ถูกกล่าวถึงในงานวิชาการอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

ประเสริฐ ณ นคร กล่าวไว้ในหนังสืออักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม เกี่ยวกับ “ลายสือ” ไว้หลายตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 (Na Nakorn 2006, 4) พ่อนขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์ลายสือไทยหรือตัวหนังสือไทยขึ้นเมื่อมหาศักราช 1205 (พ.ศ. 1826)

ตอนที่ 2 (Na Nakorn 2006, 6) มีหนังสือไทเดิม ก่อนลายสือไทยหรือไม่ ประวัติไทอาหมปรากฏอยู่ในหนังสือโบราณยี่ คำว่า “ยี่” อาจตรงกับคำว่า “สือ” ในลายสือหรือรากศัพท์เดียวกันกับ “จือ” ซึ่งใช้อยู่ในภาคเหนือและภาคอีสาน แปลว่า “จดจำ” เช่น ได้จือจำไว้

ตอนที่ 3 “ลายสือ” (Na Nakorn 2006, 156-157) ในภาษาไทยมาตรฐาน หมายถึง “ลวดลายตัวหนังสือ” แต่ในภาษาไทยกลุ่มเหนือ แปลว่า “ตัวหนังสือ” หรือไทพ่าเก ใช้คำว่า “ลิกลาย” แปลว่า “ตัวหนังสือ”

ประภาศรี สีหอำไพ (Siha-ampai 2007, 71) กล่าวว่า “เมื่อก่อนลายสือไทยนี้ไม่มี” คำว่า “ลายสือไทย” มีปรากฏอยู่ในศิลาจารึกของพ่อนขุนรามคำแหงในหนังสืออักษราภิธานศรียของหมอบรัดเลย์ พ.ศ. 2416 ซึ่งรวมคำไทยเล่มแรก ใช้คำว่า “หนังสือ” และให้คำแปลไว้ว่า “อักษรที่เขียนเป็นตัว ๆ” นั้น “ลายสือ” หมายถึง “ตัวหนังสือ”

ราตรี ธันวารชร (Thanwarachorn 1998, 60) อ้างถึง ช่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ “ภาษาจีนและภาษาถิ่นเป็นประโยชน์เพียงใดในการค้นคว้าที่มาของคำในภาษาไทย

วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2489 หน้า 29 ไว้ว่า “ลายสือ” ในที่นี้แปลว่า “ตัวหนังสือ” คำว่า “ลาย” เป็นภาษาอาหม แปลว่า “ตัวอักษรหรือหนังสือ” ส่วนคำว่า “สือ” ในภาษาไทยนุ่งใช้ “สือ” แปลว่า “ตัวอักษร หนังสือ หรือลายเขียนอื่น ๆ”

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (Kanittthanon 2008, 41)กล่าวไว้ว่า “ลายสือ” เป็นคำประสมระหว่าง คำไทย “ลาย” กับคำจีน “สือ” ในสมัยสุโขทัย คำ 2 คำนี้คงจะมีความหมายเดียวกัน คือ “หนังสือ” หรือ “ข้อความที่เขียนด้วยตัวหนังสือ” การประสมคำไทยและคำจากภาษาอื่นที่มีความหมายเดียว เพื่อสร้างเป็นคำใหม่ในภาษา เป็นกระบวนการที่มีในภาษาไทย(ย) มานานแล้ว และจีนน่าจะเป็นภาษาต่างประเทศแรก ๆ ที่ภาษาไทยนำคำมาประสมกับคำไท

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนขอสรุปแนวคิดเรื่องความหมายและที่มาดังต่อไปนี้ สำหรับความหมายโดยรวมที่เห็นตรงกันว่า “ลายสือ” แปลว่า “ตัวหนังสือ” โดยหากแยกคำประสมนี้ออกจากกัน สำหรับคำว่า “ลาย” นักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับที่มาว่าเป็นคำไทย ไทยใหญ่ ไทยอาหมหรืออาหม ไทยพม่า ภาษาไทยกลุ่มเหนือ จะเห็นได้ว่าที่มาทั้งหมดล้วนเป็นคำที่มีใช้มาแต่เดิมในแถบดินแดนทางเหนือของประเทศไทยในสมัยโบราณ ซึ่งยังไม่มีนักวิชาการท่านใดกล่าวถึงหรือเชื่อมโยงที่มาจากแหล่งภาษาอื่น ซึ่งในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่าเมื่อภาษาไทยเป็นภาษาคำโดด และอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ไทยตามที่นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งไว้แล้วนั้น จึงน่าจะศึกษาจากเอกสารจีนเพิ่มเติมว่า คำว่า “ลายสือ” มีความเกี่ยวข้องหรือมีความเชื่อมโดยกันอยู่หรือไม่ อาจจะไม่ใช่มิติเสียงของคำ แต่อาจเป็นความหมายของคำประสมที่เกี่ยวข้องกับตัวอักษรในภาษาจีน เพราะเหล่านี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการเลือกใช้คำหรือควรคัดเลือกรับมาใช้เพื่อสื่อถึงคำที่มีความหมายว่า “ตัวหนังสือ” ในยุคพ่อขุนรามคำแหง เพราะมีนักวิชาการบางท่านเสนอแนวคิดที่ว่าคำประสมนี้เป็นคำที่ได้บัญญัติขึ้นมาใหม่ ตามเนื้อหา

ในส่วนของการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สำหรับด้านความหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการได้ให้ความเห็นไว้ว่า “เป็นเส้นขีดหรือเขียนบนพื้นรอง” และมีแนวคิดที่ว่าอาจเชื่อมโยงกับภาษาไทยใหญ่คำว่า “หลิก” อันแปลว่าตัวเลข (เล-ชะ) หรือแปลว่า “ตัวหนังสือ” นอกจากนี้ในภาษาถิ่นของไทยบางแห่งยังหมายถึง “หนังสือ” ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรม ความหมายของคำว่า “ลาย” โดยรวมนั้นน่าจะแปลว่า “ตัวหนังสือ”

สำหรับคำว่า “สือ” แปลว่า “ตัวหนังสือ” แนวโน้มส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าน่าจะเป็นภาษาจีน โดยเสนอว่าตรงกับอักษรจีน “書” ซึ่งออกเสียงเป็นภาษาแต้จิ๋วว่า “จือ” หรือภาษาจีนกลางว่า 书 (shū) โดย ขจร สุขพานิช ให้แนวคิดที่ว่าคำว่า “สือ” เป็นภาษาจีน และวิไลวรรณ วนิชฐานันท์ กล่าวไว้ว่า “ลายสือ” เป็นคำประสมระหว่าง คำไทย “ลาย” กับคำจีน “สือ” ในสมัยสุโขทัย คำ 2 คำนี้คงจะมีความหมายเดียวกัน คือ “หนังสือ” หรือ “ข้อความที่เขียนด้วยตัวหนังสือ” เป็นการประสมคำไทยและคำจากภาษาอื่นที่มีความหมายเดียว เพื่อสร้างเป็นคำใหม่ในภาษา ซึ่งในขณะเดียวกันก็มีแนวคิดที่ว่าคำ ๆ นี้เป็นคำในภาษาพายัพ และภาษาลาว ที่ออกเสียงว่า “จือ” แปลว่า “จดจำ” ซึ่งมีเสียงอ่านตรงกับภาษาจีนแต้จิ๋ว ส่วนภาษาไทยนุงใช้ “สือ” แปลว่า “ตัวอักษร หนังสือ หรือลายเขียนอื่น ๆ” สำหรับภาษาถิ่นทางอีสาน คนเก่า ๆ พูดว่า “หลังสือ” บันทึกภาษาไทอาหมปรากฏอยู่ในหนังสือโบราณยี่ คำว่า “ยี่” อาจตรงกับคำว่า “สือ” ใน “ลายสือ” หรือรากศัพท์เดียวกันกับ “จือ” ซึ่งใช้อยู่ในภาคเหนือและภาคอีสาน แปลว่า “จดจำ” เช่น ได้จือจำไว้

จากข้อความข้างต้น นอกจากภาษาจีนแล้ว ยังมีปรากฏในภาษาไทยพายัพ ภาษาลาว ซึ่งออกเสียงว่า “จือ” และ “จือ” แปลว่า “จดจำ” ซึ่งเป็นคำกริยา ส่วนภาษาไทยนุง ภาษาถิ่นอีสาน และ ซึ่งมีคำที่อ่านออกเสียงว่า “สือ” และ “หลังสือ” ซึ่งเป็นคำนาม แปลว่า “ตัวอักษร หรือหนังสือ” ซึ่งจากการศึกษาวิวัฒนาการตัวอักษรจากศิลาจารึก

ธวัช ปุณฺณทก (Punnotok 2010, 277) ได้เคยอ้างถึงคำกล่าวของประเสริฐ ณ นครว่า “ไทยขาว ไทยดำไทยแดง เจ้าไทยในตัวเกีย ผู้ไทยในญวนและลาว ปัจจุบันนี้ยังนิยมใช้อักษรที่หายไปจากลายสือไทยของพ่อขุนรามคำแหง” นอกจากนี้ จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ (Laksanasiri 2008, 277-298) ยังได้กล่าวถึงประเด็นของการแพร่กระจายอักษรไทยสมัยสุโขทัยสู่อาณาจักรล้านช้างและภาคอีสาน ดังนั้นจากหลักฐานเหล่านี้อาจเป็นไปได้ที่การใช้คำในอาณาจักรสุโขทัยอาจไปพร้อมกับการยืมอักษรไปใช้ในภูมิภาคต่าง ๆ ในยุคนั้น

5. ที่มา ความหมาย และวิธีการสร้างคำว่า “ลายสือ”

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นผู้เขียนจะนำเสนอที่มา ความหมาย รวมทั้งวิธีการสร้างคำว่า “ลายสือ” ตามแนวคิดศัพทมูลวิทยาตั้งรายละเอียดต่อไปนี้

เนื่องจากคำว่า “ลายสือ” เป็นคำ 2 พยางค์ มีความหมายว่าตัวหนังสือ ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นมีลักษณะการสร้างคำซ้อนความหมาย ดังนั้นผู้เขียนจึงตั้งสมมติฐานโดยการหาคำ 2 พยางค์ในภาษาจีนที่มีใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยเน้นคำ 2 พยางค์ที่มีคำว่า “書” อยู่พยางค์ที่ 2 ซึ่งพบคำที่มีความเป็นไปได้เพราะมีความหมายเกี่ยวข้องกับ “หนังสือ” และ “ตัวอักษร” คือคำว่า “文書”

5.1 ความหมายของคำว่า “文書”

ผู้เขียนขอยกความหมายจากพจนานุกรมจีน 3 เล่มหลักที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยพจนานุกรมเหล่านี้จะให้ความหมายอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจะสามารถเห็นภาพกว้างถึงกรณีการใช้คำประสมคำนี้

เล่มที่ 1 คือ 《漢語大詞典》 (Luo 1986, 1531) ให้ความหมาย “文書” ไว้ 8 ความหมาย ดังนี้ 1. สมุดทะเบียนสำมะโนครัวและแผนที่แบ่งเขต 2. หนังสือและเอกสาร 3. หนังสือราชการ 4. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร 5. จดหมาย 6. เจ้าหน้าที่สารบัญชี

7. งานเขียนฟู่กันจีน 8. คำเรียกอีกชื่อของบทธะครรื่องทางภาคใต้ของจีน เล่มที่ 2 คือ 《辞海》 (Ci Hai Editorial Committee 2001, 2221) ให้ความหมายไว้ 3 ความหมาย ดังนี้ 1. เป็นเอกสารที่ถ่ายทอดข้อมูลผ่านตัวอักษรเป็นหลัก สำหรับคำ ๆ นี้ เริ่มใช้กันมาตั้งแต่โบราณกาล ครั้งแรกเกิดขึ้นในสมัยฮั่น พบในเอกสารทางประวัติศาสตร์ หมายถึง เอกสารราชการทั้งที่เป็นของทางการและส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังใช้เป็นคำเรียกเจ้าหน้าที่สารบัญอีกด้วย 2. แปลอย่างกว้าง แปลว่าเจ้าหน้าที่ผู้ทำงานเกี่ยวกับเอกสาร บางครั้งยังใช้เป็นชื่อเรียกตำแหน่งด้วย 3. เป็นคำเรียกศิลปะพื้นบ้าน บทธะครรื่องประกอบดนตรี (詞話) การขับร้องเถาเงิน (陶真) ซึ่งได้รับความนิยมนับตั้งแต่สมัยซ่ง ถึงชิง เล่มที่ 3 คือ 《現代漢語詞典》 (Dictionary Editing office 2016, 1373) ให้ไว้ 2 ความหมายคือ 1. เอกสารหนังสือ หมายถึง หนังสือราชการ จดหมาย สัญญา เป็นต้น 2. เจ้าหน้าที่สารบัญหรือเจ้าหน้าที่ทำงานตอบโต้เอกสาร

จากความหมายข้างต้นที่ได้ยกมาพบว่า คำประสม “文書” ไม่มีความหมายที่แปลว่า “ตัวหนังสือ” เลย หากแต่แปลว่า “เอกสาร” ซึ่งใช้ตัวหนังสือเป็นสื่อกลางเท่านั้น นั่นเป็นแนวคิดที่พอจะบอกได้ว่า คำว่า “ลายสือ” อาจไม่ได้แปลมาจากคำประสมคำนี้โดยตรง ดังนั้นในขั้นต่อไป ผู้เขียนจะแยกการวิเคราะห์ความหมายและเสียงของคำทั้งสองออกจากการดังต่อไปนี้

5.2 การวิเคราะห์ที่มาและความหมายคำว่า “文” (เหวิน)¹

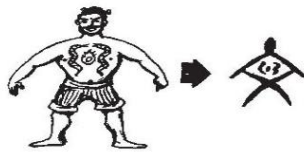
ส่วนแรกผู้เขียนขอกล่าวถึงความหมายของคำว่า 文 ที่กล่าวไว้ในศัพทานุกรมอักษรจีน สามารถสรุปได้ว่า

¹ การถอดเสียงภาษาจีน บทความฉบับนี้ใช้ตามเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธียุคใหม่ ของสำนักนายกรัฐมนตรี พุทธศักราช 2543

จากรูปที่ 3 จากหนังสือ 《甲金篆隶大字典》 ซึ่งแสดงให้เห็นวิวัฒนาการการเขียนอักษรจีน ตั้งแต่ยุคตัวอักษรกระดองเต่าถึงสมัยอื่น จะเห็นได้ว่า อักษรเหวิน มีลักษณะเหมือนคนยืนอยู่ โดยลักษณะ ตัวอักษรจะมีลายที่ส่วนกลางตัวอักษร ซึ่งเป็นเหมือน รอยสักหรือรูปที่วาดลงบนร่างกายของมนุษย์

ภาพที่ 3. วิวัฒนาการอักษร “文” (Xu 2008, 625)

本义是“文身”，就是在人身上刺花纹图案。古文的字形是一个人的胸前或背后刺上了花纹的样子。《庄子》：“越人断髮文身。”

รูปที่ 4. ความหมายอักษร “文”

(Dou 2005, 1623)

สำหรับรูปที่ 4 จากหนังสือ 《汉字字源——当代新说文解字》 โดยระบุคำบรรยายได้ภาพว่า อักษร เหวิน ว่า ความหมายเดิมแปลว่า “รอยสัก” เป็นรูปลายที่สักไปบนตัวของมนุษย์ ลักษณะของ อักษรโบราณคือเป็นภาพคนยืนโดยมีรอยสักที่บริเวณหน้าอกและหลัง ซึ่งในปรัชญาฉินจวงจื่อ (莊子) ได้บันทึกไว้ว่า “越人断髮文身。”

ซึ่งแปลว่า “ชาวเยว่ตัดผมสั้นและสักลายบนร่างกาย” และนอกจากนี้ยังให้คำอธิบายเพิ่มเติม

ในส่วนของการแสดงรายละเอียดคำศัพท์อีกว่า อักษรตัวนี้เริ่มต้นมีลักษณะเป็นเส้นตัดกันปรากฏบนหน้าอกของคนที่ยืนอยู่ ดังนั้นความหมายคือลายที่วาดหรือสักไว้ที่หน้าอก นำไปสู่ความหมายแปลว่า ลายสัก ซึ่งเป็นตัวแสดงถึงการเจตนาที่จะสื่อความหมายจำเพาะต่าง ๆ นำไปสู่การแปลว่าวัฒนธรรมในเวลาต่อมา

อันแสดงถึงธรรมเนียมประเพณี โดยไม่เกี่ยวข้องกับการทหาร ซึ่งจากความหมายรอยสักนี้ ยังนำไปสู่การแปลว่าตัวอักษร เพราะเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงถือว่าลายสักเหล่านี้มีความหมายเฉพาะเจาะจง ซึ่งหมายถึง ตัวอักษร ซึ่งวิวัฒนาการการทำให้ลายที่อยู่ตรงกลางหายไป ทำให้มองไม่เห็นรูปเดิมที่มีมา

ประเด็นต่อไปผู้เขียนวิเคราะห์จากอักษรจีนที่มีอักษร “文” เป็นส่วนประกอบ ทั้งส่วนประกอบกำกับเสียง (聲旁) และส่วนประกอบกำกับความหมาย (形旁) หรือกำกับทั้งสองส่วน โดยจากการศึกษาพบอักษรทั้งสิ้น 119 อักษร ในจำนวนนั้นมี 31 อักษรที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับลาย สีสัน หรือริ้วรอย ได้แก่ตัวอักษรดังต่อไปนี้ 斑、疵、辯、編、煥、玆、斐、爛、玢、璫、紋、紊、虔、雯、紋、鴉 (產、曼)、紋、妝、敷、章、敷、莖、敷、敷、莖、莖、莖、莖、莖、莖、莖、莖、莖、莖 ซึ่งอักษรข้างต้นนี้เป็นอักษรที่ปรากฏให้เห็นอักษร 文 ในการเขียนอักษรปัจจุบัน ในที่นี้ ผู้เขียนจะไม่ขอกล่าวถึงอักษรที่พัฒนาจากอักษร 文 ไปสู่รูปแบบอื่นในปัจจุบัน เช่นอักษร 彦 彦 彦 彦 彦 หรือ 矣 矣 矣 ซึ่งยังคงมีนัยที่แสดงถึงความหมายเดิมคือ ลาย อยู่เช่นกัน

ส่วนที่สามคือการวิเคราะห์คำว่า “文” ในคำประสม ซึ่งมีอยู่มากมาย โดยผู้เขียนจะยกตัวอย่างเป็นบางส่วนเพื่อให้เห็นว่ายังมีการใช้ในความหมาย “ลาย” อยู่ในภาษาจีนปัจจุบันเท่านั้น โดยจะขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้ 文石、文竹、文車、文具、文身、文苔、文柏、文面、文馬、文理、文蛇、文梓、文葆、文蜃 เป็นต้น

จากตัวอย่างข้างต้นทั้งหมดนี้ทำให้เห็นได้ว่าคำว่า “文” นั้นมีความหมายว่า “ลาย สีสัน ริ้วรอย” อยู่ทั้งในระดับส่วนประกอบคำศัพท์และคำประสม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตั้งแต่มีการสร้างตัวอักษร “文” มาจนถึงปัจจุบัน ยังคงมีการใช้ความหมายที่แปลว่า “ลาย รอยขีด ริ้วรอย หรือสีสัน” อยู่ เช่นนั้นแล้วไม่ว่าคำว่า “ลายสือ” จะยืมมาจากภาษาจีนสมัยไหน ก็ยังคงมีการใช้ความหมายนี้อยู่ตลอด แม้ว่าในปัจจุบันความหมายของคำว่า “文” ในพจนานุกรมภาษาจีนซึ่งระบุว่ามี 15 ความหมาย ความหมายที่ 1 ถึง 5 จะ

แปลว่า อักษร ข้อความ เอกสาร ภาษาโบราณ และสิ่งที่แสดงถึงพัฒนาการในสังคม เช่น คำว่า วัฒนธรรม โดยคำว่ารอยสักหรือลายจะอยู่ในความหมายลำดับที่ 12 (Dictionary Editing office, Language Research Institute of Chinese Academy of Social Sciences 2016, 1362) ซึ่งนั่นแสดงให้เห็นวิวัฒนาการของอักษร “文” จากความหมาย “ลายสัก” สู่ “อักษร”

นอกจากนี้ผู้เขียนยังมีการศึกษาเพิ่มเติมจากงานเขียนภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “文” โดยถาวร สิกขโกศล ได้เคยเขียนไว้ในหนังสือภาษา อักษรและคำคมสุภาษิตจีน เกี่ยวกับคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับคำนี้ไว้ว่า “พจนานุกรม “说文解字 อธิบายลายสือวิเคราะห์อักษร)” (Sikkhakosol 2017, 60, 65) จากข้อความข้างต้น คำว่า “文” แปลเป็นภาษาไทยว่า “ลายสือ” โดยใช้วิธีการแปลความหมาย ซึ่งผู้แต่งหนังสือยังได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมว่าคำว่า “文” ควรแปลความหมาย (translation) เป็นคำว่า “ลาย” เท่านั้น แต่เพิ่มคำว่า “สือ” เพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้นว่าต้องการสือให้เห็นว่าเป็นตัวหนังสือหรือตัวอักษร เพราะในภาษาไทยคำว่า “ลาย” เพียงคำเดียวไม่ได้สื่อถึงความหมายอักษรหรือตัวหนังสือ (Personal interview, 18 November, 2017)

5.3 การวิเคราะห์ที่มาและความหมายคำว่า “書” (ชู่)

สำหรับคำว่า “書” มีหลายความหมาย ผู้เขียนได้ศึกษาจากพจนานุกรมตั้งแต่สมัยโบราณหลายเล่มนับตั้งแต่《说文解字注》(Duan 1988, 467)《王力古漢語字典》(Wang 2000, 448)《新校互註宋本廣韻》(Yu 2010, 66) ล้วนให้ความหมายไปในทิศทางเดียวกันคือ ความหมายแรกเป็นคำกริยาแปลว่า “บันทึกอักษร” ความหมายที่สองแปลว่า “ตัวอักษร” ซึ่งมีพจนานุกรมที่รวบรวมความหมายอักษรตัวนี้ไว้มากที่สุดคือ《漢語大字典》(Hanyu Da Zidian Editorial Board 1992, 1618-1619) ได้รวบรวมความหมายไว้ทั้งหมด 14 รายการคือ 1. บันทึกอักษรหรือวาด 2. หนังสือ 3. เอกสารปฏิทิน รวมคำทำนาย รวมคำพิพากษา 4. คำย่อของหนังสือข่าซู่《尚書》 5. อักษร 6. คำเรียก

รูปแบบตัวอักษร 7. หมายถึงหลักการสร้างอักษรจีนลั่วซู่ 《六書》 8. การเขียนพู่กันจีน 9. เอกสาร 10. จดหมาย 11. บรมราชโองการหรือคำสั่งราชการ 12. รูปแบบการเขียน เอกสารราชการประเภทหนึ่ง 13. คำเรียกรวมศิลปะพื้นบ้านบางแขนง 14. แซ่สกุล

จากความหมายที่ได้ทำการรวบรวมข้างต้น จะเห็นได้มีความหมาย “ตัวอักษร” อยู่ในพจนานุกรมทุกเล่ม ซึ่งนั่นหมายถึงคำว่า “書” ยังคงความหมายนี้นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนความหมายอื่นส่วนมากก็ยังคงมีความเชื่อมโยงกับตัวรูปแบบและชนิดของตัวอักษรอยู่

จากบทพบทวนวรรณกรรม นักวิชาการไทยกล่าวว่าอักษรจีนตัวนี้เป็นคำแปลทับศัพท์ มาสู่คำว่า “สือ” ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์เรื่องเสียงเพิ่มเติม โดยจากศัพทานุกรมเสียง กว่างอวั้น 《廣韻》 สมัยซ่งเป็นหลัก โดยเสียงอ่านในยุคุโบราณตอนกลาง (สมัยสุย-ซ่ง) นั้นอ่านว่า “傷魚切” ซึ่งตำแหน่งเสียงในกว่างอวั้นอยู่ที่ “遇合三平魚書 (審)” จากตำแหน่งเสียงนี้สามารถผันเสียงอ่านได้ตามหลักการสัทวิทยาภาษาจีนของยุคุโบราณตอนกลางได้ว่า [cio] เมื่อเปรียบเทียบกับเสียงในภาษาไทยปัจจุบันคือ “สือ” [su:] สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงได้ดังต่อไปนี้

สำหรับพยัญชนะต้น [s] ประพิน มโนมัยวิบูลย์ ยังเคยกล่าวเกี่ยวกับอักษรจีนตัวนี้และคือว่า “สือ” ในภาษาไทยไว้ดังดังนี้ “書 *sjwo: สือ su: [su:] A1 *s- ‘script, graph’” (Manomaivibool 1975, 163) ซึ่งท่านเสนอว่าคำ ๆ มีเสียงและความหมายเชื่อมโยงกัน และนักวิชาการจีนกง ฉวินหู่ได้กล่าวไว้ว่า พยัญชนะต้นกลุ่มซู่ (書) ตามระบบเสียงยุคุโบราณตอนกลางมีการปฏิภาคกับเสียงอักษรภาษาไทย “ส” มากที่สุด (Gong 2002, 80) นอกจากนี้หลี่ ฟางกั๋ว (Li 1977, 152-161) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับเสียงในภูมิภาคจีนตอนใต้ว่าภาษาถิ่นด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาวและพม่าในปัจจุบันว่า พยัญชนะต้นกลุ่มนี้จะปฏิภาคกับเสียง “s” เป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางตะวันออกเฉียงใต้เช่นภาษาลู่โจว (龍州) ที่มีอาณาเขตตั้งแต่กวางสีกีนอาณาเขตไปทางตะวันออก

จนติดชายแดนเวียดนามและภาคใต้ของจีนตอนกลางเช่นภาษาโป๋อ้าย (俚语) จะออกเป็นเสียง “i” อยู่เป็นส่วนใหญ่

ในส่วนขอสระกงฉวินหู (Gong 2002, 161-162) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า สำหรับสระกลุ่มอี้ว์ (兒) ว่าเสียงภาษาถิ่นอู่ที่ใช้อยู่ในภาษาญี่ปุ่นซึ่งตรงกับเสียงภาษาจีนราวยุคสุย-ถัง จะออกเป็นเสียงสระ [o] ทั้ง ๆ ที่เดิมทีควรเป็นสระ *ə ซึ่งเมื่อศึกษาเพิ่มเติมจากเสียงของเกาหลีในยุคโบราณตอนกลางตรงกลับเสียง [io] ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่สระกลุ่มนี้จะมีการสระหลักคือ [ə] ซึ่งเป็นการกลายเสียงมาจากสระ [u] สำหรับภาษาแต้จิ๋วคำอี้ว์ (兒) ออกเสียงได้ทั้ง [hu] และ [hə] ซึ่งมีบางสถานที่ในจีนเช่น ฉะหย่ง (潮陽) ออกเสียงตัวอี้ว์ว่า [hu] ถือเป็นการเลื่อนสระสูงขึ้นไปด้านหลังตามผังเสียงสระตามตำแหน่งลิ้น ซึ่งจากการศึกษาทั้งหมดนี้อาจกล่าวได้ว่าสระกลุ่มอี้ว์ (兒) นั้นคงยากที่นำเสียงสระ [ə] เป็นต้นทางในการวิเคราะหฺ หากแต่มีความเป็นไปได้สูงว่าสระกลุ่มนี้จะเริ่มต้นจากสระ [u] สำหรับเลื่อนไปด้านหลังขึ้นสู่สระ [io] และอาจเลื่อนลงต่ำสู่สระเดี่ยว [ə] ซึ่งอาจมีอิทธิพลจากพยัญชนะต้นนั่นเอง

จากบทวิเคราะห์ข้างต้น ในส่วนของความหมายพบว่ามีความเกี่ยวข้องกันโดยตรงระหว่างภาษาไทยกับภาษาจีน ส่วนสำหรับอีกส่วนหนึ่งสำหรับตัวอักษรจีนตัวนี้คือ เสียง ซึ่งจากบทวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าทั้งส่วนของพยัญชนะและสระมีความเชื่อมโยงกันโดยตรง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสมัยที่สามารถสืบสร้างเสียงได้น่าจะเป็นภาษาจีนในยุคกลางคือ ช่วงสมัยสุย-ซ่ง โดยเชื่อมโยงกับภาษาถิ่นจีนทางภาคใต้ของประเทศจีนในยุคนั้นเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา อันเป็นผลให้การเปรียบเทียบทั้งสองภาษาทั้งในด้านความหมายและการออกเสียง

5.4 วิธีการสร้างคำ “ลายสือ”

สำหรับวิธีการสร้างคำประสมคำนี้ หากมองว่าเป็นภาษาแปลมาจากภาษาจีนนั้น สามารถเรียกวิธีการนี้ได้ว่าการแปลความหมายประสมกับการทับศัพท์ (半音半譯) ซึ่งวิธีการนี้สำหรับภาษาจีนมีใช้กันทั่วไปมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนถึงปัจจุบัน ยกตัวอย่าง เช่น กาแฟ “สตาร์บัค” ภาษาจีนปัจจุบันใช้คำว่า “星巴克” อันประกอบขึ้นจากคำว่า “星” แปลว่า “ดาว” เป็นการแปลความหมาย ส่วนคำว่า “巴克” อ่านว่า “ปาเค้อ” เป็นการทับศัพท์คำว่า “บัค” หรือ “buck” แต่เนื่องจากภาษาจีนปัจจุบันไม่มีตัวสะกดแม่ก จึงใช้พยัญชนะต้นของอักษรจีนตัวที่สองมาเป็นแทนตัวสะกดแม่ “ก” ให้กับอักษรจีนตัวแรก ซึ่งวิธีการนี้ใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือการทับศัพท์บทสวดในพระพุทธศาสนา เช่นคำว่า “囉託灑” ทับศัพท์คำว่า “rakṣa” ตัวอักษรจีนตัวที่ 2 เป็นตัวสะกดให้กับอักษรจีนตัวแรก (Keawsuwan 2015, 134) ในภาษาไทยปัจจุบันมีให้เห็นกันอยู่เสมอ เช่น กินโตะ เข้าหั้น ข้าวต้มก๊วย เป็นต้น

คำว่า “ลายสือ” สามารถมองได้สองส่วน ส่วนแรกคือวิธีการแปลจะใช้ตามวิธีข้างต้น ส่วนที่สองหากดูจากความหมายของทั้งสองคำถือเป็นการสร้างคำโดยใช้วิธีการซ้อนความหมาย เพราะแปลว่า “หนังสือ” กับ “หนังสือ” โดยคำว่า “ลาย” นั้นใช้วิธีการแปลความหมาย (translation) มาจากคำว่า “文” โดยผู้สร้างคำว่า “ลายสือ” อาจเลือกอักษรจีนที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับ “อักษรหรืองานเขียน” มาเป็นจุดตั้งต้น ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่อาจแปลมาจากคำว่า “文書” โดยตรง หรือ “文” เพียงคำเดียว และอีกประการคือด้วยเหตุที่คำว่า “ลาย” เดิมมีใช้กันในภูมิภาคนี้อยู่แล้ว จึงใช้วิธีการแปลความหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้คนได้ยินแล้วรู้สึกคุ้นหู และเข้าใจได้เลยในชั้นแรก และที่สำคัญ คำว่า “ลาย” และ “文” มีความหมายเหมือนกันทั้งความหมายที่แปลว่า “ลาย ริ้วรอย สีเส้น” และแปลว่า “ตัวอักษร” จึงถือเป็นการสมควรที่จะเลือกคำว่า “ลาย” มาแปลคำว่า “文” ส่วนคำว่า “สือ” นั้น ใช้วิธีการทับศัพท์ (transliteration) เพราะคำว่า “สือ” มีเสียงและความหมายที่ใช้กันอยู่แล้วในภาษาถิ่นบริเวณดินแดนทางใต้ของจีนถึงทาง

ภาคเหนือของประเทศไทยในยุคนั้น ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักในการเลือกสองคำนี้คือ เพื่อให้คนที่ไถ่เงินสามารถเข้าใจได้ตั้งแต่ครั้งแรกที่สร้างคำศัพท์ใหม่ขึ้นมา

6. สรุปและอภิปรายผล

จากบทวิเคราะห์ข้างต้น ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดที่ว่า คำว่า “ลายสือ” เป็นคำที่มีความหมายที่ตรงกันกับคำว่า “文” และ “書” ในภาษาจีน ที่ต้องกล่าวเช่นนั้น อันเนื่องมาจากคำประสม “文書” จากความหมายของแรก ไม่ได้หมายถึงตัวหนังสือ หากแต่สื่อถึงเอกสารที่เขียนขึ้นจากตัวหนังสือเป็นหลัก ซึ่งถือเป็นเพียงการเชื่อมโยงกันเท่านั้น แต่สำหรับคำว่า “ลายสือ” นั้นเป็นสิ่งที่ต้องการสื่อถึงอักษรหรือการเขียนลายลงบนพื้นหลังชนิดต่าง ๆ เช่น กระดาษ ผ้า หรือ แผ่นหิน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นเพียงการตั้งข้อสังเกตตามเอกสารที่มีในการประกอบการวิเคราะห์เท่านั้น ท้ายที่สุดแล้วจะเป็นอย่างนั้นหรือไม่ จำเป็นต้องมีการสืบค้นกันต่อไป

หากวิเคราะห์แยกคำ สำหรับคำว่า “文” นั้น เด่นชัดว่ามีความหมายตั้งต้นว่า “รอยสัก” และมีวิวัฒนาการมาสู่การแปลว่า “ตัวอักษร” ในภายหลัง เพราะตามธรรมชาติของตัวอักษร คือการขีดเขียนลายลักษณ์ ลงบนพื้นวัตถุต่าง ๆ เพื่อการสื่อสาร และการแสดง ความหมายตามที่กลุ่มชนต่าง ๆ ได้ตกลงกัน ถือเป็นภาษาที่รับรู้ได้ด้วยตา ซึ่งถือเป็นการพูด และเสริมจุดที่ภาษาที่ไม่สามารถรับรู้ได้ด้วยหู โดยคำว่า “ลาย” นั้นเป็นคำที่มีใช้กัน แต่เดิมในแถบพื้นที่ภาคไทยตอนเหนือไปจนถึงจีนตอนใต้ ดังนั้นกวีชากรหลายท่านได้วิเคราะห์กันไว้อยู่แล้วนั้น แต่สิ่งที่ผู้เขียนต้องการเสริมเพิ่มเข้าไปคือ ในเวลาดังกล่าวเหตุใดผู้ที่คิดสร้างสรรค์คำนี้ขึ้นมาจึงได้เลือกคำว่า “ลาย” มาผสมกับคำว่า “สือ” นั้นเป็นไปได้ที่ในยุคนั้นอักษรจีน “文” อาจถูกใช้อยู่ในเอกสารภาษาจีน ซึ่งถูกเผยแพร่มายังดินแดนแถบนี้ และสื่อถึง “อักษร” ผสมกับความหมายเดิมที่แปลว่า “ลาย” และ “อักษร” อยู่แล้ว จึงใช้วิธีการแปลความหมาย (translation) มาแปลอักษรดังกล่าว

คำว่า “書” ด้วยความหมายภาษาจีนปัจจุบันรู้กันดีว่าหมายถึง “หนังสือ” แต่หากดูจากเอกสารอ้างอิงตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน ยังคงมีความหมาย “อักษร” อยู่ด้วย เมื่อมีความหมายที่ตรงกันแล้ว ส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งสำหรับคำนี้คือ “เสียงอ่าน” โดยจากส่วนของการทบทวนวรรณกรรม มีนักวิชาการจำนวนหนึ่งบ่งชี้ว่า เป็นคำยืมจากภาษาจีน ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาเพิ่มเติม ผลที่ออกมาก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือการวิเคราะห์เสียงของนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวจีน ทั้งในส่วนของเสียงโบราณยุคกลางและเสียงของภาษาตระกูลไทที่ใช้กันมาตั้งแต่โบราณนั้น พบว่ามีความเชื่อมโยงกันในส่วน of เสียงอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า คำนี้เป็นเสียงที่สืบทอดมาจากระบบเสียงภาษาจีนโบราณตอนกลางและมีใช้กันในภาษาตระกูลไท และภาษาถิ่นอื่น ๆ ทางตอนใต้ของจีน ซึ่งภาษาย่อมแพร่กระจายตามประชาชนที่เข้ามาอาศัย ทำการค้า อพยพเข้ามาอาศัยในดินแดนไทยในสมัยนั้น ทำให้ภาษาดังกล่าวเข้ามาด้วยเป็นธรรมดา ดังนั้นการรับคำดังกล่าวเข้ามาเชื่อได้ว่าเป็นการยกศัพท์มาใช้โดยตรง ดังนั้นจึงเป็นลักษณะของการแปลทับศัพท์ (transliteration)

สำหรับวิธีการสร้างคำประสมคำนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ระดับแรกคือใช้วิธีการแปลความหมายประสมกับการทับศัพท์ในการสร้างศัพท์ ระดับที่สองหากดูจาก ความหมายของทั้งสองคำถือเป็นการสร้างคำโดยใช้วิธีการซ้อนความหมาย เพราะแปลว่า “หนังสือ” กับ “หนังสือ” โดยคำว่า “ลาย” นั้นใช้วิธีการแปลความหมาย (translation) มาจากคำว่า “文” ส่วนคำว่า “สือ” นั้น ใช้วิธีการทับศัพท์ (transliteration) เพราะคำว่า “สือ” มีเสียงและความหมายที่ใช้กันอยู่แล้วในภาษาถิ่นบริเวณดินแดนทางใต้ของจีนถึงทางภาคเหนือของประเทศไทยในยุคนั้น

ในทัศนะของผู้เขียนหากจะแปลคำว่า “ลายสือ” เป็นภาษาไทยปัจจุบันที่คุ้นเคยกว่า น่าจะตรงกับคำว่า “ลายลักษณ์อักษร” ซึ่งแปลว่า “เครื่องหมายที่ขีดเขียนเป็นตัวหนังสือ” บนพื้นหลังที่ไม่ได้มีลายหรือรอยขีดอะไร และเมื่อขีดเส้นลงไป จึงทำให้พื้น

หลังนั้นมีรอยหรือลาย ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ กันออกไปตามวัตถุประสงค์ แต่กรณีของคำนี้ ลายที่ขีดลงไปนั้นเป็นตัวอักษรที่สร้างสรรค์ขึ้นอันเป็นสื่อกลางของการสื่อสารนั่นเอง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- Kamtorn Satirakul กำธร สติรกุล. 1984. *Lai Sue Thai 700 pee* ลายสือไทย 700 ปี [700 years Thai Alphabet]. Bangkok: Kurusapa Business Organization.
- Churairat Laksanasiri จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. 2008. *Chark Lai Sue Thai su Aksorn Thai* จากลายสือไทยสู่อักษรไทย [From Thai Inscription to Thai Alphabet]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Narathip Pongprapan นราธิปพงศ์ประพันธ์. 2005. *Wittaya Wannakam* วิทยาวรรณกรรม [Literature Knowledge] Bangkok: Pimdee kampim.
- Phya Anuman Rajadhon พระยาอนุมานราชธน. 1956. *Nirugtisart* นิรุกติศาสตร์ [Philology]. Bangkok: Klang Vidhaya
- Phraya Uppakit Silpasan พระยาอุปกิตศิลปสาร. 1996. *Lak Phasa Thai* หลักภาษาไทย [Principles of Thai Language]. Bangkok: Thai Wattana Panit.
- Prapasri Siha-ampai ประภาศรี สีหอำไพ. 2007. *Wattanatham thang Phasa* วัฒนธรรมทางภาษา [Language Culture]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Prasert Na Nakorn ประเสริฐ ณ นคร. 2006. *Aksorn Phasa Jaruek Wannakam* อักษร ภาษา จารึก วรรณกรรม [Alphabet Language Inscription Literature]. Bangkok: Matichon Book.

- Ratri Thanwarachorn ราตรี ชันวารชร. 1998 *Karn Sueksa Kham nai Silajaruek Lak thi 1 khong Pho Khun Ramkhamhaeng Mahararcha* การศึกษาคำ ใน ตีลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช [A Lexical Study of Inscription I (Ramkhamhaeng)]. Bangkok: Thammasat University Press.
- Rossarin Disthabanchong รสริน ดิษฐบรรจง. 2013. *Lakkarn Karn Arn Karn Kien Phasa Thai* หลักการอ่าน การเขียนคำไทย [Principles of Thai Reading and Writing]. Bangkok: Suveeriyasarn.
- Somsong Burusphat สมทรง บุรุષพัฒน์. 2017. *Phasasart Cherng Prawat* ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ [Historical Linguistics]. Bangkok: Charansanitwong Printing.
- Thaworn Sikkhakosol ทาวร สิกขโกศล. 2017. *Phasa Aksorn Kumkom Suphasit Chin* อักษร ภาษา คำคม สุภาษิตจีน [Chinese Characters Language Epigram and Proverb]. Bangkok: Saeangdao Publishing House.
- Thawat Punnotok ธวัช ปุณโณทก. 2010. *Wiwatthanakarn Phasa Thai lae Aksorn Thai* วิวัฒนาการภาษาไทยและอักษรไทย [Development of Thai Language and Ancient Thai Scripts]. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- The Ethic Committee of Transcription from Chinese into Thai คณะกรรมการ พิจารณาเกณฑ์การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทย. 2000. *Ken Karn Thaithord Sieng Phasa Chine Mandarin Duey Akkarawitthi Thai* เกณฑ์ การถ่ายทอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิไทย [Principles of Transcription from Chinese Mandarin into Thai]. Bangkok: Thammasat University Press

- Wilaiwan Kanitthanan วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. 2008. ...*Taekorn Lai Sue Thai ni Bomee Maitung... Taekorn Jaruek pen Phasa Thai ni Maimi ...แต่ก่อน* ลายสือไทนี้ บมี...หมายถึง...แต่ก่อนจารึกเป็นภาษาไทยนี้ ไม่มี [Taekorn Lai Sue Thai ni Bomee mean In the Ancient Time Does not Have Thai Language Inscription] วารสารภาษาและภาษาศาสตร์ [Journal of Language and Linguistics], 35-44, Bangkok: Thammasat University Press.
- Woravat Sriyapai วรวรรณ์ ศรียาภัย. 2013. *Phasasart Phasa Thai* ภาษาศาสตร์ ภาษาไทย [Thai Linguistics]. Nonthaburi: Sampachanya.

ภาษาจีน

- Chatuwit Keawsuwan. 2015. *Study on Sanskrit-Chinese Transliteration of Dharani Sutra in Tang Dynasty—Resource from Amoghavajra's Transliteration Works*. A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Literature, Fudan University, P.R. China.
- Ci Hai Editorial Committee 辭海編輯委員會. 2001. *Ci Hai* 《辭海》 [An Encyclopedic Dictionary of Chinese Vocabulary] (A version with coloured pictures). Shanghai: Shanghai Lexicographical Publishing House.
- Dictionary Editing office, Language Research Institute of Chinese Academy of Social Sciences 中國社會科學院語言研究所詞典編輯室. 2016. *Xiandai Hanyu Cidian Di Qi Ban* 《現代漢語詞典第 7 版》 [The Contemporary Chinese dictionary, 7th edition]. Beijing: The Commercial Press.

- Dou Wenyu, Dou Yong 竇文字、竇勇. 2005. *Hanzi Ziyuan—Dangdai Xin Shuowen Jiezi* 漢字字源——當代新說文解字 [Character Etymology: Contemporary New Shuo Wen Jie Zi], Jilin: Jilin Wenshi publishing.
- Editorial Board of the Great Dictionary of Chinese Characters 漢語大詞典編輯委員會. 1994. *Hanyu Da Cidian* 漢語大詞典 [The Great Dictionary of Chinese Characters]. Beijing: Lexicographical Publishing House.
- Hanyu Da Zidian Editorial Board 漢語大字典編輯委員會. 1992. *Hanyu Da Zidian* 《漢語大字典》 [Comprehensive Chinese Character Dictionary]. Wuhan: Hubei Sichuan Lexicographical Publishing House
- Liang Min, Zhang Junru 梁敏、張均如. 1996. *Dong Tai Yuzu Gailun* 《侗台語族概論》 [Introduction of Dong Tai Dialect]. Beijing: China Social Sciences Press.
- Liu Xiaonan 劉曉南. 2010. *Hanyu Yinyunxue Yangjiu Jiaocheng* 漢語音韻學研究教程 [Chinese Phonology of Course], Beijing: Peking University Press.
- Luo Zhufeng 羅竹風. 1986. *Hanyu Da Cidian* 《漢語大詞典》 [The Great Chinese Dictionary]. Beijing: Publishing House of An Unabridged Chinese Dictionary.
- (Ming) Min Qiji (Edit), (Qing) Bi Hongshu (revise) (明) 閔齊伋輯、(清) 畢弘述纂訂. 2013. *Ding Zheng Liu Shu Tong* 訂正六書通 [Revise six books], Shanghai: Shanghai Bookstore Publishing House.
- Wang Li 王力. 2000. *Wang Li Gu Hanyu Zidian* 《王力古漢語字典》 [Ancient Chinese Dictionary of Wang Li] Beijing: Zhonghua Book Company

- (Han) Xu Shen (Write) (Qing) Duan Yucai (note) (漢) 許慎撰、(清) 段玉裁注. 1988. *Shuowen Jiezi Zhu* 《說文解字注》 [Shuowen Jiezi Notation] Shanghai: Shanghai Ancient Works Publishing House.
- Yu Naiyong 余迺永 (校註) . 2010. *Xin Jiao Hu Zhu Song Ben Guangyun* 《新校互註宗本廣韻》 [A New Revision of Guangyun wit Cross-Referencing Pronunciations]. Taipei: Liren Publishing.
- Zhang Shilu, Yang Jianqiao 張世祿、楊劍橋. 2009. *Yinyunxue Rumen* 《音韻學入門》 [Phonology Introduction]. Shanghai: Fudan University Press.

ภาษาอังกฤษ

- Li fanggui. 1977. *A Handbook of Comparative Tai*. Hawai: University Press of Hawaii.
- Prapin Manomaivibool. 1975. *A Study of Soni-Thai Lexical Correspondences*. A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy, University of Washington.

เว็บไซต์

<http://www.thaigoodview.com>, accessed November 20, 2017

บทสัมภาษณ์

Thaworn Sikkhakosol ทาวร สิทธิโกศล. Interview. 18 November, 2017.